

אור ההליכות

לקי

הליכות עם ישראל

גלין חודש תשרי
התשע"ד
גלין מס' 71

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו ת.ד. 211 מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

סוד ההצלחה בחיים

מ"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

ומתרחש משר-זעזוע בחיים, אבל יחד עם זאת יש לזכור שהחיים לא מסתיימים עם הזעזוע, וכמו שהיה טוב לפני הזעזוע, אנו חייבים להאמין שעוד יהיה טוב לאחר הזעזוע. אסור לאדם להיכנס לייאוש בגלל בעיות החיים. לפני הזעזוע היה קול יפה וישר, ובעזרת ה' כך גם יהיה בתום המשבר. זהו המסר.

ומכאן למשמעות עמוקה יותר של התקיעות. פעם אחת התארח אצלי אורח שאינו יהודי ביום הזיכרון והעצמאות, ואנו מידי פעם בעת מתראים בוועידות שונות. וכאמור, ביום הזיכרון הוא שהיה במחיצתי יחד ושמענו את הצפירה, מיד הוא אמר לי לתומי: מה, פרצה מלחמה?! אמרתי לו: לא, אך הצפירה אכן מזכירה לנו מלחמות, זהו יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. סיפרתי לו שבזמן מלחמה הצפירה נשמעת מקוטעת, עולה ויורדת במהירות, בחדרה. מיד הוא אמר: כבוד הרב, יש מדינה באירופה ששם בזמן שממנים את הנשיא מפעילים את הסירנה בשני האופנים, גם קול קבוע וגם קול מקוטע, וזאת כנראה כדי לבטא רצינות במינוי הנשיא לדעת שהוא התמנה לנגיד עליו, ויש לשאוף לשלום ולא למלחמות, שהרי שלטון אינו משחק אלא הוא קובע גורלות בכל התחומים, ולכן צופרים. אמרתי לו: תשמע, דע לך, אצלנו יש את יום ראש השנה, ומיד הראיתי לו את השופר והשמעתי לו את הקולות.

המשמעות ואמרת לי: אלה שנמצאים בשלב רוחני נמוך, שומעים את קול השופר וזוכרים שיש מלחמות, שיש זעזועים, ואז הם שמים לב כי יש בחיים עקמומיות והדרך לא ישרה, וכמו שהשופר עקום - ישנה עקמומיות שגבל כל אותם תכנים בחיים הפוליטיים והפרטיים - כך שהקולות הללו נועדו לסלק את התכנות ולהתיישר, וכל זאת על דרך ההפחדה והזעזוע. אבל אלה שנמצאים בדרגה רוחנית גבוהה - "ותרועע מלך ב", כלומר אין אלה זקוקים להתעורר בדרך ההפחדה. לאותם אישים מדובר בהמלכת בורא עולם עליו, ובהמלכת שכלנו ותורתנו על חיינו - ובכך נמליך את מלכו של עולם, שאינו בשר ודם אלא מלכות הצדק והחכמה, ואת מלכותו אנו מציינים בראש השנה. זהו הסוד להצלחתנו בחיים, המלכת בורא עולם עליו, בהמלכת שכלנו על חיינו ומעשינו.

והנה, מידי שנה בשנה כאמור, אנו קוראים פרשה זו לפני ראש השנה, כי גם בראש השנה אנו מתייציבים, וזו אולי ההתייציבות הגדולה ביותר. ראש השנה הוא תחילת השנה, והיהדות השכיחה לצקת תוכן רוחני בראש השנה כיום דין ויום של חשבון נפש, הוא איננו יום סילבסטר, מתנשקים, משתכרים ומתהוללים, לא ולא!! אלא רצינות, כריתת ברית מחדש, הן לעם היהודי באופן כללי, והן לאדם היהודי הפרטי, שישב לצור מחצבתו ויעשה חשבון נפש עם עצמו.

ולכן, בראש השנה ניתן דגש על תקיעת השופר. שופר מקרן של איל שיש לו עקמומיות, שופר שאינו מטופח ומעובד, אלא בצורתו הכפופה הטבעית למעט חתך שחיתכים בו לעשיית פיה לתוקע. מחממים את הקרן לא בשביל לפשט אותה, אלא כדי לחלץ מתוכה את העצם הקשה מבפנים, ושומרים על צורתה הטבעית הכפופה החשובה מאוד לדעת הרמב"ם. בקולות השופר יש כמה קולות: תקיעה, שברים, תרועה, בקיצור: תשר"ת. תקיעה - קול ישר, לא שברים ולא רעדה. שברים - קול מקוטע, כעין תקיעה מקוטעת לשלושה חלקים. ותרועה - קול רועד, מעין יללה או נהמה. תכלית התקיעות באופן כללי מגוונות. ויום ראש השנה נקרא "יום תרועה", או "זכרון תרועה", כי הדבר המרכזי בו - היא התרועה, לא הקולות הפשוטים אלא הקולות האמצעיים. במהלך הדורות נחלקו הדעות והמסורות מהי התרועה? האם קולות השברים או הקול הרועד, ולכן אנו תוקעים את שניהם, גם קול מקוטע וגם קול רועד, ולעולם ישנה תקיעה פשוטה לפני התרועה ולאחריה. וכל זאת למה? כי אנו רוצים להראות שבחיים ישנם זעזועים המתבטאים בקולות השברים והתרועה. יש עת זעזוע, לא יכולים לרוץ, משהו באמצע מפריע לרצף החיים. וזהו לב העניין, עלינו לזכור בראש השנה שיש

מידי שנה, בשבת שלפני ראש השנה, אנו פותחים בפרשת הברית בין אבותינו לאבינו שבשמים, אשר נכרתה לקראת סוף תקופת הנדודים במדבר, ועל סף הסתלקותו של משה רבנו מהנהגת העם והדרכתו, וכך נאמר בפרשת הברית: "אתם נצבים היום כלכם, לפני ה' א-להיכם, ראשיכם שבטיכם, זקניכם ושוטריכם, כל איש ישראל. טפכם נשיכם וגורם אשר בקרב מחניך, מחטב עציך, עד שאב מימיך. לעבדך, בבית ה' א-להיך ובבאיתו. אשר ה' א-להיך, כרת עמך היום. למען הקים אתך היום לו לעם, והוא יהיה לך לא-להים נאשר, דבר-לך. וכאשר נשבע לאבותיך, לאברהם ליצחק וליעקב".

כולם שווים לחלוטין בהתייציבם לפני ה' יתברך, ומטרת התייציבות זו, ברית ואלה - קללה. כלומר, בעמדנו לפני הכניסה לארץ ישראל המובטחת, אנו כורתיים ברית בינינו ובין הא-לוהים. ברית זו למעשה מציבה אתגר חשוב - להיות מיוחדים בהתנהגותנו ובאורח חיינו, להיות ראויים למלא את ייעודנו כעם יהודי, כעם ערכי. כמובן שאתגר זה מושך אש מצד אומות העולם לעם עולם בגלל תורת עולם, מכיוון שאין אומות העולם מוכנות לקבל עם שהוא נבחר בהתנהגותו.

הואיל ונבחרנו והסכמנו להיות עם יהודי וערכי מופת לכל האומות, מטבע הדברים, אם חלילה אין אנו מתנהלים בדרך זו מתעורר כלפינו קטרוג חריף. וזו היא האלה שניתנה לנו בצידה של הברית הנעלה עם הבורא יתעלה, ככל שאנו נתאמץ להיות ככל העמים ונתדרדר מטה ברמות הפשע והשחיתות, יקומו עלינו אומות העולם ויטיחו כנגדנו: מי אתם ומה אתם, מדוע אתם זכאים לארץ ייחודית וקדושה כארץ ישראל?! שהרי כל הדתות מכירות בקדושת ירושלים והמקדש. לכן, רק אם נחזיק בעובדה שאנו עם ייחודי בהתנהגות מוסרית וערכית, ונבין כי ארץ הקודש מיועדת אך ורק לעם קודש על-פי תורת קודש, רק אז אולי יכירו בנו אומות העולם, בייחודנו ובמעלתנו, ומכוח זאת, אף בזכותנו הייחודית על ארץ ישראל הקדושה.

אתם נצבים, התייציבות של רצינות, התייציבות של ברית, התייציבות של ראיית הדורות, דור המחר ודור המחרתיים, ולדעת שאנחנו עם נצח ועלינו לשמור על הנצחיות הזאת, והיאך לשמור על הייחודיות הזאת.

המרכז העולמי
למשפט התורה

בית מדרש לדיני
ממונות

מכון מש"ה
לחקר משנת
הרמב"ם

מכון תורני
לחקר מנהגי
העדות בישראל

שיעורי תורה
תלמוד תורה
וכלל אברכים

שבתות עיון
וירחי כלה

מפעלים לטיפוח
אהבת ישראל
וארצו

קרנות מחקר
עדוד וחסד

ארגון אשת חיל

העלון מוקדש
לזכור של אבינו
ר' חיים בן שמואל
חמדי הלוי
נע"ג

משכיל, נראה שהיה החטא שווה את המחיר, שהיה ההשכלה עבור האדם היא המעלה היחידה שרכישה תמידית ומשמעותית לעצמו (ואפילו אינה נגמרת עם מותו). כדי להשיב על שאלה זו, הרמב"ם מעמידנו על דיוקם של הפסוקים שמתארים את העץ בשם "עץ הדעת טוב ורע". ידיעת טוב ורע אינה ידיעה אמיתית, אומר הרמב"ם. ידיעה אמיתית היא ידיעה שאינה משתנה, האמת אחת היא ללא שינוי. מושגי טוב ורע לעומת זאת, הם מושגים המשתנים לפי החברה ומוסכמותיה, המקום והזמן. אדם וחיה זכו רק במפורסמות, כלומר בטורח שמוטל על כל אדם להתאים את עצמו למנהגי מקומו. לא תמיד יש חוכמה בדברים אלו ובדרך כלל מדובר בחוביביות שמעסיקות את האדם ודורשות ממנו ממון רב. את ההשכלה האמתית לא קבל האדם בחטאו, ההשכלה האמתית שמורה לאוכלי העץ האחר – עץ החיים. עץ חיים היא למחזיקים בה – זו התורה שמעניקה את החיים האמתיים שאין להם הפסק, רק לאלו שעמלים בלימודה וקיומה. הידיעה נראית כמושג שתמיד הוא בעל ערך, אולם כאן באה הבחנה: יש ידיעה של המושגים האמתיים שאינם משתנים כמו הקב"ה, ומי שזכה לקנותם – זכה בצלם א-לוהים ודמותו, ויש ידיעה שיש בה עמל הרבה ולא בהכרח היא מעניקה יתרון אמיתי לבעליה.

בהקשרים הנוגעים לקב"ה. הרמב"ם החל כבר בפרקו הראשון של המורה, לבאר פסוק שמקשר בין האדם ליצור דרך מושגים גשמיים לכאורה: צלם ודמות ("נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", בראשית א, כו). כדי לבטל את הקושי הקיים בביטויים אלו כלפי הקב"ה הראה הרמב"ם שמשמעותם האמתית המקורית של שני הביטויים שונה מהרגיל אצלנו. המילה "צלם" מכוונת למאפיין הייחודי של כל יצור, ולכן אנחנו רגילים לפגוש אותה בדרך כלל כשמדובר על דבר גשמי. אולם כאשר אנחנו מגיעים אל האדם ובמיוחד כשעוסקים בקב"ה, ברור שאין המאפיין הגופני יכול להיות את הדבר המרכזי שמאפיין את מהותם. מהו אם כן המאפיין האמיתי של האדם? היותו יצור חושב ומשכיל, מאפיין שאינו קיים לשום בעל חיים אחר. המילה השנייה "דמות" באה לציין את הקשר הקיים בין שני דברים שדומים זה לזה. לאדם יש דמיון מסוים לקב"ה בכך שהוא מבין את המושגים המופשטים בשכלו ובכך דומה שכל זה לקב"ה שהינו דבר מופשט ועליון על כל הדברים שסביבו (כמובן שהדמיון עושה כאן קפיצה גדולה מאוד בין האדם לקב"ה כפי שגם הרמב"ם מדגיש שם). בעזרת הבחנה זו, בא הרמב"ם לפתור גם את הקושי שבסיפור אדם וחיה בגן עדן. בפרק ב' של המורה הוא מציג את השאלה: כיצד יתכן שהאדם הרוויח מהחטא שעשה? שהרי גם אם נענש על חטאו, בהשוואה לכך שזכה להיות יצור

דיברה תורה כלשון בני אדם
בתלמוד מופיע במקומות רבים הכלל "דיברה תורה כלשון בני אדם". כלל זה מאפיין במיוחד את דרכו של רבי ישמעאל שהתנגד לרבים מהדיוקים שעשה רבי עקיבה בפסוקי התורה. התנגדות זו נבעה מכך שלדעתו דיברה התורה פעמים רבות מבלי לדייק כל כך אלא כדרך שבני אדם מתבטאים ואינם מדויקים בלשונם בכל הבדל קטן שקיים בניסוח דבריהם. בתקופת הראשונים אנחנו מוצאים שכלל זה קיבל גם משמעות אחרת שיש בה גם היבט רעיוני: עלינו להיזהר מלייחס לקב"ה מושגים אנושיים. אנחנו כבני אדם קשורים לעולם החומר ומגבלותיו, אולם הקב"ה נעלה ונקי מכל מגבלה והיבט גשמי. מכאן, שרבים מהביטויים שנקטה בהם התורה, לא נאמרו בדיוק, וכוונתם אחרת מהמשמעות הנשמעת אלא שנקטו בדרך לשונם של בני אדם ומושגיהם הגשמיים רגילים לדבר. כך לדוגמה, אם רוצה התורה לומר שהקב"ה יביא פורענות על חוטא, היא יכולה לנסח זאת בביטוי של שליחת יד באותו חוטא, למרות שצריך להיות ברור שהקב"ה אינו בעל יד וזהו ריבוי לשוני בלבד. הרמב"ם עמד על עקרון חשוב זה גם בהלכות יסודי התורה (א, ט) וגם בחלק א' של מורה הנבוכים, שרבים מפרקיו באים לברר מושגים רבים שנאמרו במקרא ואינם כפשוטם. כבר אונקלוס הגר הקפיד בתרגומו לתת משמעות ראויה בכל מקום שנזכרו מושגים גופניים

כבני מרון – הכיצד?

הדין. לעומתו משל מעלות בית חורון מבטא את 'גדלות האדם' הפרטי והעצמאי, היוזם והאחראי, השואף להעפיל לפסגות חדשות, ולהתגבר בכוח ובמאמציו על כל המכשולים והסכנות הנקרים בדרכו במעלה התלול. לפנינו שני כתובים המכחישים זה את זה, שתי תפיסות עולם מנוגדות. מחד 'אם אין אני לי, מי לי', ומאידך 'וכשאני לעצמי מה אני'. יבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם – משל חיילותיו של בית דוד משלב בתוכו עוצמה אישית ותפקיד ייחודי שניתן לכל פרט ופרט, ועם זאת קבלת מרות והרגשת שליחות מתוך נאמנות גמורה לסמכות עליונה. דומה שגישה מאוזנת זו היא הראויה בעמדתו לתת דין וחשבון לפני מלכנו מלכו של עולם ביום הרת עולם. יהי רצון שנצא כולנו, כפרטים וכלל, זכאים בדיננו, ויחדש הקב"ה עלינו ועל כל עמל בית ישראל שנה טובה, שנת שפע ושלווה, שנת נחת ומנוחה לעבודתו יתברך, שנת ישועה וגאולה עולמים.

שיש לשים לב שאין כאן מליצה לשונית גרידא, אלא ישנו קשר הדוק בין 'פשט' המילה (מניין, מספר) לבין כל אחת משלוש ה'דרשות' שנמנו לעיל, המתארות מציאות של התפקדות יחידנית של פרטים שונים בקבוצה. הצד השווה בשלוש הדרשות, שאין הפרט יכול להיעלם בתוך הקבוצה, ואין היחיד יכול להסתתר בתוך החברה, אלא הוא נידון באופן אישי על מעשיו כמו גם על מחלדיו. רעיון זה נרמז בפסוק שציטטה המשנה, 'היוצר יחד לבם' ואף על פי כן 'המבין אל כל מעשיהם', והוא מובע בהרחבה בברכת 'זיכרונות' בתפילת מוסף ראש השנה. ובכל זאת, מדוע שלושה משלים שונים לרעיון אחד? דומה שמשל הצאן המתעשר מביע את 'אפסות האדם', שכן כל אחד מפרטי העדר מבטא כניעות ונפעלות מוחלטת לגזר דינו של הרועה המעביר צאנו תחת שבטו. יתר על כן, הכבש שסומן בסקרה כמועמד לטביחה אף אינו מודע לאותו תו שהוטבע עליו בזמן

שינוי במסכת ראש השנה (א, ב): בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, שנאמר '[משמים הביט ה', ראה את כל בני האדם. ממכון שבתו השגיח, אל כל יושבי הארץ]. היוצר יחד לבם, המבין אל כל מעשיהם' (תהלים לג, טו), ע"כ. בכתבי יד קדומים של המשנה, התוספתא והירושלמי הגרסה היא 'עוברים לפניו כבנומירון', כלומר, במספר ובמניין (numerus ברומית). בתלמוד הבבלי (דף יח ע"א) מובאים שלושה הסברים למושג 'בני מרון': א. כבני צאן (אמרנא) העוברים אחד אחד במעבר צר לצורך הפרשת מעשר בהמה. ב. מעלות בית חורון (מצלול דומה מרון - חורון), דרך תלולה וצרה המאפשרת הילוך בטור עורפי בלבד. ג. כחיילותיו של בית דוד (מרון מלשון מרות) הנמנים זה אחר זה טרם יציאתם לקרב. לפנינו דוגמא נוספת לתופעה ידועה: דרכם של חז"ל לקחת מילה יוונית או רומית ולדרוש אותה כאלו היא עברית או ארמית (כך: אפיקורוס, אפיקומן, אפתיקי ועוד). אלא

בית הליכות עם ישראל

האירוח והשלמו, המעליות הותקנו וכן עבודות החשמל והמזגנים בעיצומם.

אלקטרוניים, ואפילו בהצגות וכי"ב. בבית התנ"ך יוכלו להשתלם ולהתכונן לקראת חידוני התנ"ך הארציים והעולמיים.

בית הליכות עם ישראל נבנה בעיר קרית אונו מול הבק"ם בתל השומר. בנין מפואר וגדול, כ- 10,000 מ"ר, המכיל 5 קומות, כיתות לימוד, אולמות לכנסים, חדר אוכל גדול, 43 חדרי אירוח ובית כנסת ייחודי. לבית הליכות עם ישראל יועתק בית התנ"ך מתל אביב לקרית אונו.

בבית התנ"ך יפעל מוזיאון מקראי. ולשם יגיעו תלמידי בתי הספר יסודיים ותיכוניים וחניכי תנועות הנוער, חיילים עולים ותיירים, אשר ישמעו הרצאות מפי מומחים בענייני התנ"ך, תוך שימת דגש על התנ"ך כבסיס לאחדותנו הלאומית וכבסיס לאחידותנו בארץ ישראל, והבסיס לתקומת מדינת ישראל כמדינת העם היהודי. כמו כן יתקיימו כנסים השתלמויות בתנ"ך לכל דורש ולכל מבקש. ההרצאות ילוו במצגים

כיום המבנה כבר מרוצף ברובו המכריע, חדרי

ידידים אשר מעוניינים להנציח את יקיריהם בבית הליכות עם ישראל יפנו לאורי רצון בטלפון: 050-6612722

אור המשפט העברי

הרב חיים והב יצ"ו

שאלה:

ראובן ושמעון שיחקו בחוף הים במטקות. במהלך המשחק פגע כדור שחבט בו ראובן בשמעון ושביר את משקפיו. האם ראובן חייב לשלם לשמעון על נזק זה?

תשובה:

ראובן אינו חייב לשלם לשמעון על משקפיו ואף אם היה נזיק שמעון בגופו - אין לחייב את ראובן. אולם אם אדם אחר עמד באזור ונפגע מהכדור, יש לחייב את ראובן בין על נזקי רכוש ובין על נזקי גוף. כל זה כאשר זה שניזק עמד במקומו. אבל אם לאחר שראובן חבט בכדור נכנס הנזיק למסלול שעף בו הכדור - פטור ראובן מהנזק שנגרם.

מקורות וטעמים:

א. תשובת הרא"ש:

(א) הרא"ש בתשובה (כלל קא סימן ו') שניים שנתאבקו (במשחק, תחרות) יחד, והאחד הפיל חברו וסימא את עינו - פטור. וכתב שם שני טעמים לפטור, האחד - שהנזק נגרם באונס, משום שכוונתם הייתה רק להפיל אחד את השני ולא להזיק, ומאחר שלהפיל בלא נזק מותר לו, אי אפשר לדייק שלא יגרם נזק תוך כדי הנפילה. והביא ראיות שאדם המזיק פטור באונס. וכתב עוד סיבה לפטור - מאחר שהסכימו לשחק במשחק זה, הסכימו לפטור אחד את השני מכל נזק שיגרם. (ב) ובב"י בבדק הבית סימן תכא הקשה על שני הטעמים. על הטעם הראשון הקשה, שהרי אדם מועד לעולם ורק באונס גמור יש פטורים. ומקרה זה לא דומה למקרים שהביא הרא"ש שבהם המזיק היה אנוס לגמרי, כדוגמה שהיה ישן והניחו לידו כל ושבירו תוך שינתו שבה המזיק אנוס גמור. וכן הראיה השנייה, שהיו שניהם רצים והזזו זה בזה - שניהם פטורים, משום ששם שניהם גרמו לנזק

ביחד, אבל בנידון שלנו אפשר שחייב המזיק. ועל הטעם השני הקשה, שהרי נפסק (תכא סעיף יב) שהאומר לחבירו קטע את ידי או סמא את עיני חייב, אף שאמר לו לעשות כן, וא"כ גם כאן אף אם נאמר שנחשב כאילו אמר לו במפורש שמוותר לו על הנזקים, יש לחייב. ותירץ בבדק הבית, ושמא יש לחלק, בין כשהאחד מוחל לשני, לבין כשכל אחד מוחל לשני, דהיינו כשאדם בא ואומר לחבירו קטע ידי, אז אומרים שלא התכוון ברצינות לזה ולכן חייב זה שקטע. אבל כששניהם אומרים זה לזה, ובפרט בנסיבות הנ"ל, ודאי כוונתם לפטור זה את זה שהרי יכול היה להיות שהנזק היה מזיק ולכן פוטרים אחד את השני על הנזקים שיגרמו (ודומה לזה מצאתי סימן ר"ז סעיף יג בסוף ההגהה וכן סימן רט סעיף ח' בהגהה שם). בשו"ע תכא סעיף ה' פסק את תשובת הרא"ש הנ"ל ללא שום הסתייגות. וזה למרות שמרן חיבר את השו"ע לאחר חיבורו של בדק הבית (יד מלאכי כללי השו"ע אות טו, שדי חמד חלק ו'), כללי הפוסקים סימן יג, ועוד הרבה אחרונים). ומבואר שהסכים לתשובת הראש הנ"ל.

ב. האם נידון דידן דומה לתשובת הרא"ש:

(א) ולפי זה יש לומר, שהוא הדין, כשמשחקים במטקות, מוחלים אחד לשני כל נזק שיגרם במהלך המשחק, בין על נזקי רכוש (משקפיים) ובין על נזקי גוף. ואף, שיש מקום לחלק ולומר, ששונה המקרה של הרא"ש ששם הסיכוי להיזק הם גדולים ומשום כך מונח מראש בהסכמתם לשחק, שמותרים על כל נזק שיגרם. אבל במשחק מטקות, הסיכון שיוזק נמוך בהרבה, ואז אין ראייה שהסכימו לוותר על הנזקים. משום, שאפשר שלא הביאו אותם בחשבון כלל. אולם, למרות זאת נראה לפטור. משום, שהרי ידע, זה שמשחק שהכדור עומד לעוף לעברו, ואף רצה בזה שיעיף את הכדור לעברו. ובזה, אף עדיף מנידון הרא"ש ששם לא רצה שיפול עליו באופן

הוא, שגרם לסמא את עינו. אבל במקרה שלנו, זה שזרק לעברו עשה הכל כפי רצונו של הנזק, ורק הנזק לא זז, ולא הצליח להדוף את הכדור. ולכן נראה שגם בנידון שלנו יש לפטור. ואף אם יש ספק אם נידון שלנו דומה לתשובת הרא"ש - אין לחייב, משום שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

ג. כשהנזק הוא אדם שלישי:

א. אומנם, כשהנזק הוא אדם שלישי שעמד שם. לכאורה, תלוי בשני טעמי הרא"ש כשלפי הטעם הראשון, הסיבה שהמזיק פטור, משום שנחשב למזיק באונס. ולפי זה, גם ביחס לאדם אחר יש לפטור, משום שאין הבדל אם הכדור פגע בזה ששיחק איתו, או פגע באדם אחר. אבל, לפי הטעם השני שכתב הרא"ש ששם שיחקו על דעת זה שלא יתחייבו לשלם זה לזה אם יזיקו, סברא זו מתאימה רק לזה ששיחק איתו ולא למי שעמד באזור ששיחקו שם. וא"כ יש לפטור משום המוציא מחבירו עליו הראיה דשמא העיקר כטעם הראשון. אלא שעיין בפרישה שם ס"ק ז' שהוכיח בדעת הרא"ש שצריך לשני הטעמים הנ"ל על מנת לפטור. וע"כ מאחר וביחס לאדם השלישי שעמד שם אין את הסברא השנייה, יש לחייב את המזיק (אומנם יש מקום לחלק במצבים שונים ואכמ"ל).

ב. אלא שכל זה הוא רק כשהנזק עמד במקומו וניזוק מהכדור. אבל אם לאחר שראובן חבט בכדור, עבר ראובן שם ונכנס למסלול שעף בו הכדור - אזי פטור ראובן. מאחר ובגמ' בב"ק לג: "ומצא' פרט לממציא את עצמו, מכאן אמר רבי אליעזר בן יעקב מי שיצתה אבן מתחת ידו והוציא הלה את ראשו וקיבלה - פטור". ולדעת רוב הפוסקים, פטור לגמרי וכן פסק הרמב"ם (חובל ומזיק פרק א הלכה יט) והשו"ע תכ סעיף ל.

הליכות עם ישראל עמותת בית הכנסת שיבת ציון

"חייב אדם להקביל פני רבו ברגל"

הרינו שמחים להזמין את הציבור הרחב לקיים מצוות

הקבלת פני הרב

למורנו ורבנו

הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

רב העיר קרית אונו, חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל ויו"ר "הליכות עם ישראל"

שתתקיים א"ה ביום שני ד' חול המועד סוכות

י"ט בתשרי התשע"ד (23.09.13) בבית הכנסת "שיבת ציון" רחוב הרב שלום יצחק הלוי 6, קרית אונו

בתכנית:

16:00 - שיעור גמרא מפי הרב

17:00 - תפילת מנחה

שאלות ותשובות

ברכת הרב

תפילת ערבית

מנחה: הרב יובל נפש יצ"ו

הציבור מוזמן & עזרת נשים פתוחה & כיבוד קל

לוח שנה תשע"ד של מוסדות "הליכות עם ישראל"

בנשיאות מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

כולל הלכות ומנהגי עד תימן - יצא לאור ומופץ לציבור הרחב ! הרימו תרומתכם למוסדות העמותה ותברוכו מפי עליון. בתרומה זו הנכם שותפים מלאים להחזקת לומדי התורה ולהרמת קרן משפט התורה.

עלות לוח: 15 ₪.

הליכות עם ישראל בית הכנסת ארגון "אבי דוד"

"חייב אדם להקביל פני רבו ברגל"

הרינו שמחים להזמין את הציבור הרחב ליום עיון

במסגרת הקבלת פני הרב

בהשתתפות

הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

ומרצים נוספים

שיתקיים א"ה ביום ראשון ג' חול המועד סוכות

י"ח בתשרי התשע"ד (22.09.13) בבית הכנסת "אבי דוד"

רחוב אבן ספיר 5, ירושלים החל משעה 16:00

הציבור מוזמן & עזרת נשים פתוחה & כיבוד קל

שיעורי יום שישי בשידור חי!

בעזרת ה' יתברך מידי יום שישי משודר בשידור חי באתר

"נצח ישראל"

שיעורו של מורנו ורבנו

הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

כתובת האתר:

<http://net-sah.org>

המעוניינים להקדיש שיעורים אלו לזכר יקיריהם ולסייע בשדרוג הציוד

יפנו אלינו דרך "צור קשר" באתר

או למזכירות המכון 03-5351119

ב. האם מועילה אזכרה ללא תשלום צדקה? האם ניתן להתפלל עבורם/לזכותם?
ג. האם מנהג זה קיים גם אצל המתפללים בנוסח תימן בלאדי? מהי דעתו של הרמב"ם?
ד. נושא אחר - לענין הכנת מצוות חג סוכות (בניית סוכה, ורכישת ארבעת המינים) לפני יום הכיפורים- האם זה עדיין בגדר "מחיל לחיל" או שזה קודם זמנו?
ת: א-ג. לפי רבינו, אין ערך לאזכרות נשמות לנשמות המתים עצמם, יהי המקור אשר יהיה. אבל רבינו יודה שיש לפעמים השפעה חיובית לחיים בגין אשכבות ואזכרות וכיו"ב, ובודאי אם החיים נותנים צדקה. אבל בנים שמתפללים או נותנים צדקה וכיו"ב וכל מצוות שהם עושים - הם מזכויות ההורים שחינכו אותם לכך, ומבחינה זו ניתן לומר שיש בכך זכות לנפטרם.
בקדמות אין אזכרות ואשכבות, הן חדרו לבלדי במאתיים שנים האחרונות.
ד. בודאי. וכן זריזין מקדימין למצוות, ואשריהם ישראל.
ש: אנו מתפללים בנוסח "משולב" (שאמי, בלאדי). יש ציבור שער כל הלילה ומעוניין להתחיל את הסליחות, הוושענות וההקפות בלילה עם ארבעת המינים וערבה. אחרים סבורים שיש לנתן לעשות הקפות בלילה (לילה אינו זמן נטילת לולב, ההקפות הינן זכר להקפות שעשו במקדש ביום). מה עדיף לעשות לכתחילה? האם ניתן להתחשב בציבור הניעור בלילה ולעשות את ההקפות בלילה?
ת: עלינו להבחין בין המנהגים השונים. המנהג העיקרי שיש להקפיד עליו הוא זה שנזכר בדברי רבינו, לולב, ז, כג, והוא זכר למקדש, שמניחים התיבה באמצע בית הכנסת, ומניחים הס"ת על התיבה, ומקיפים את התיבה, ולולבין בידיהן, וביום השביעי שבע הקפות. ובין מנהגי המקובלים, המנהג ללמוד כל הלילה בליל הושענה רבא, והמנהג של יום השביעי להקיף שבע פעמים עם תחינות ו"ג מידות ושופרות (ממנהג זה הסתייג הארי"ז ל' בגלל קדושת המועד). ולכן בנסיבות שלכם, מן הראוי שיעשו שבע הקפות של תחינות לפני עלות השחר ולא יאוחר מעלות השחר, ומעלות השחר שיתפלל שחרית, נטילת לולב והלל. ושבע הקפות קצרות של רס"ג, קה"ת ומוסף.

הכיפורים ללא נטילת ידיים, כפי דעת רבינו שאין להרטיב את הידיים כלל אף לא בבוקר ולפני התפילות?
ת: המעכבים המנויים בדברי רבינו תפילה ד, א, אינם מעכבים במובן שאם אינו מקיימם שלא יתפלל. צא וראה שם ב-ג בענין טהרת הידיים שאם לא היה לו מים ויעבור זמן התפילה עד שישגי, מקנח בצרור או בעפר. ואם כן ביום כיפור שיש איסור רחיצה הוה ליה כאילו אין לו מים.
ש: 1. ידוע כי תהליך התשובה מורכב מכמה חלקים א. עזיבת החטא, ב. יסירו ממחשבתו, ג. יגמור בליבו שלא יחזור, ד. יתנחם על שעבר.
2. בכל הווידויים שראיתי, יש רק את החלק של "יתנחם על העבר". איך יתכן שבכל התפילות של י"ז אין לנו עושים תשובה תשובה מסודר?
3. בראש השנה נפתחים 3 ספרים וכו'. האם זה הגיוני שברעיון, י"ז הוא רק לחלק מסוים בעם ולא לצדיקים או לרשעים? מה המצב? מה הרעיון העומד מאחורי יום הכיפורים עצמו? מצד אחד רבנו כותב שהוא יום תשובה, ומצד שני יום שנתנה לבינוניים אפשרות לחזור בתשובה.
4. כמה זמן צריכה להיות כל תקיעה/תרועה ושבירים בשניות?
ת: 1-2. תהליך התשובה, על חלקיו, כפי שכתבת, נעשה בלב החוזר בתשובה, ואם לאחר מכן החוזר בתשובה שעבר את התהליך הנ"ל, התוודה בדברים לפני ה', קיים מצוות עשה להתורה.
3. יום הכיפורים הוא כפרה לכל אדם, כי כפרה הוא השלב העליון של התשובה, שהוא חטיו נפש האדם שהוכתמה ע"י החטאים. אבל יום הכיפורים הוא גם תחנה נוספת לבינוניים, שאם שבו עד אז ומאזנים הפך להיות חיובי, שנכתבים לחיים.
4. לא מדדתי עתה בזמן. בעבר מדדתי, אבל השיטה פשוטה. השבר הוא אינו קול פשוט בלבד, אף, אלא כמסורת שקיבלנו מאבותינו או הו. כפול שלוש. זהו זמן השברים. ושיעור שלושה שברים הנ"ל כתורעה. והתקיעה צריכה להיות יותר ארוכה משבר, ולכן היא כשבר וחצי. והיא כחצי תרועה.
ש: א. מהו המקור ההלכתי לאזכרת נשמות ביום הכיפורים (מלבד מדרש תנחומא פרשת האזינו)?

ש: האם נשים חייבות לומר סליחות ביום כיפור?
ת: גם הגברים לא חייבים. אלא שביום הכיפורים חייבים כולם, אנשים ונשים - לצום, ולהתוודות לפני ה' על החטאים, ומטבע הדברים שאנו מכשירים עצמנו להיות כנועים לפני ה', מלבד ע"י התפילות, גם ע"י אמירת סליחות, רב או במעט.
ש: מה דנו של חולה סכרת ביום הכיפורים לגבי אכילה ושתייה?
ת: תלוי מהי סוג הסכרת ודרגתה. לגבי סכרת נעורים (סוג 1) מותר להזריק אינסולין ולמדוד ביו"כ, וי"א שמותר לאכול ולשתות כרגיל, האזן בהלכה יומית, באתר נצח ישראל באודיו.
ש: מתי זמן מדויק של זמן נטילה? כיון שיש פרשנות שונה של "ראשי האילנות", כל אחד רואה עץ אחר ו"למה מוכן לרדת מן העץ"? אבקש מס' דקות מדויק לפני זמן שקיעה שידוע בלוחות השנה. 40 דק' ???
ת: כחצי שעה לפני שהחמה נעלמת מן הרקיע. אין זו שקיעת החמה ההלכתית שהיא צאת הכוכבים, אלא הסתתרות כדור החמה מן הרקיע, ועדיין מבחינה הלכתית אותו זמן הוא יום, עיין מהר"ק, על רבינו, תפילה, א, ז, אות כו.
ואין להקדים כשעה לפני כן. שו"ת הרמב"ם, רנז, עיין דברי מהר"ק על רבינו, תפילה, ג, ו, אות יב, ומה שאמרנו בירושלמי, ברכות, ד, א, "כשתיראה השמש בראשי הדקלים", נראה שדווקא אילנות, כמו דקלים שהם גבוהים ושיש להם רק צמרות, והם באופק. על כל פנים, מבחינה מעשית, הזמן הוא כעשרים וחמש דקות לפני זמן הדלקת נרות. ניתן להאזין להלכה היומית באתר נצח ישראל.
ש: נוהגים היינו במשך זמן רב שבזמן אמירת שלש עשרה המידות אומרים אותם בעמידה, ועתה גבאי בית הכנסת הראה לציבור שאין עומדים בשלש עשרה המידות ונוצר מצב שחלק עומדים וחלק לא וההרגשה לא נעימה. מה הדין אם יש כזה או איך לנהוג במקרה הזה, האם ניתן לנהוג כשכולם נהגו?
ת: אצל יהודי תימן אין נוהגים לעמוד ב"ג מידות, אבל אם בבי"ג מסוים נהגו לעמוד על בסיס מנהג אבות בדוק ומבורר, אין לשנות.
ש: כתב רבינו בהלכות תפילה שטהרת הידיים מעכבת לענין תפילה. אם כן, כיצד ניתן להתפלל ביום

לכו אל יוסף, אשר יאמר לכם תעשו

לק"י כו תשרי תשנז

כב"ר ר"י צ'וראני נ"י לשאלותיו

(א) לי נראה ברור כי אין סתירה ורבני תני בדעות והדר מפרש באבל.

(ב) בענין נקטם ראשו בלולב, עיינתי בהלכה ג פ"ח

ושם מצאתיה כתובה עברית פשוטה ולי נראה שהדברים ברורים.

(ג) הדס עבות קלוע כמין קליעה היינו שלשה שלשה בכל קן וקן וכך נהגו, כי בתימן כל ארבעת המינים מצוים בשפע.

(ד) נשרו עליו בארתי שם עמ' תריז.

(ה) אין פירוש קנה הערבה אדום ממש אלא מאדים מעט.

(ו) אין מנהג בערבה אם נקטם ראשה ואין אומרים מנהג אלא על דבר רגיל, ואלו בתימן יש הרבה ערבות.

(ז) יין מבושל לדעת הרמב"ם ברכתו שהכל, גם יין מסוכר אף שהוא גפן פסול לקידוש.

(ח) לדבריק יוצא דבר מענין, מפני מה קדשו בתימן על יין כשר, רק מפני שאין פסול, סברא מענינת.

(ט) אין צריך לקרוע הגופיה וציצית כי אינם בגדר בגד.

(י) צריך לחלוץ כתף על אב ואם כי אין ההלכה משתנית.

(יא) בנים נושאים אביהם ומקרא מלא הוא בראשית מט יג וישאו אותו בניו.

(יב) בבית האבל אומ' שלשה מזמורים, ה' רועי, למנצח.. שמעו זאת כל העמים, למנצח אלדים יחנונו ויברכנו.

(יג) העטיפה עטיפת ראש ולא נהגו על שפם וכדעת רס"ג.

(יד) אין צריך לקרוע מהצוארון וכפי שבארתי בהלכות אבילות.

(טו) נהג לקרוע בשעת יציאת נשמה העומדים שם, כי זה דין התלמוד.

(טז) אין עושים לנשים מעמד ומושב והקפות, והדברים פשוטים.

(יז) ענין הקדיש והתפלה לאבל לא היו אדוקים בזה בתימן, וכאן לדעתי לאותם המסורתיים שאין מקפידים על תפלה כל השנה יש להקפיד עליהם שיתפללו כל השנים של מות אב ואם.

בכ"ר יוסף קאפח

[השאלות אמנם חסרות, אך בגלל העיסוק בהלכות לולב, יין ואבל, ומשום שניתן להבין רוב השאלות מן התשובות, ראינו לנכון להדפיסם לתועלת הקוראים]

קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות, מאת מו"ר הגאון ר' יוסף קאפח זצ"ל מוזמנים ליצור קשר בטלפון: 054-2443930 או בדוא"ל: orhalichot@gmail.com

השמחה במעונם ללידנו היקרים
ר' דוד צחי ונו"ב נעמי ה"ו
בנישואי בנם היקר
ניחאל נ"י
נכד הרבנית ברכה קאפח שחתי' לאו"ט
אשת חבר למו"ר הגר"י קאפח זצ"ל
עם רעייה מנב"ת
בת ר' אהרן ונו"ב שושנה אהרונ' ה"ו
שתזכו לראות ברכה בפרי עמלכם כי הם זרע בוך ה' המאחלים
אור ההלכות

נא לשמור על קדושת הגיליון
אין לקרוא בסמן תפילה וקריאת התורה
שבת שלום ומבורך

אור ההלכה
הליכות עם ישראל
עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה
רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אונו ת.ד. 211, 55100
עורך ראשי: יוסף פרחי
עורכי משנה: נתנאל חמדי, שמואל חמדי
חברי המערכת: הרב צפניה ערסר, אבי חמדי, אביעד רצהבי
טל': 03-5340819 פקס': 03-5343658
דוא"ל: orhalichot@gmail.com
מספר המערכת של העלון בספרייה הלאומית: 2789255
כתובת לתרומות להפצת העלון: ת.ד. 5042 נתניה